

מסורת הש"ס

(א) [ומתפספת פ"ה הע"ז],
(ב) [שם] שנועט מה,
(ג) [גני הערוך טימחא]
פירוש חמיה של עץ
שהיה דומה ללכנה,
(ד) [סנהדרין י: ט] סנהדרין
י: ע"ש, (ו) פ"ה,
(ז) [לעיל ח: ח] לקמן
כ"ה, (ט) ע"ז מג,
(י) שם, (כ) [מנחות כח: י]
(ל) [מיתר, ח] [מיתר],

תורה אור השלם

1. וקדבר משה את מעדיו
ה' אל בני ישראל:
ורקא כב מד
2. דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם מועדי ה'
אשר תקראו אתם
מקראי קדש אלה הם
מועדי: וירא כב
3. וקדשתם את שנת
החמישים שנה וקראתם
ה' דור בארץ לכל ישיבה
יובל הוא תהיה לכם
ושבתם איש אל אחוזתו
ואיש אל משפחתו
תשבו: וירא כב
4. לא תעשון כאלו לאליה
כסף ואליה וקב לא
תעשו לכם: שמות כ יט

הגהות מהר"י
לנרא

[א] גמ' שנה אחת מקדש
לנרא:

לעזי רש"י

קדיל"ה [לנרא] נכנס.
נס.

רבינו חננאל

המזלות מורים בחצים.
חגי חרא לצפונה דבריו
קיימין, לדורמה לא אבר
כלום. ותניא איפכא.
ופריקין לא קשיא כאן
בימות החמה כאן בימות
הגשמים. פ"ר, דרך
השמש ביום מהלך בדרום,
וטובב בצפון בלילה,
שנאמר הולך אל דרום
וטובב אל צפון. וגרסינן
בעירובין פרק יציד
מעברין את הערים, יציד
חמה יוצאה ביום, אזכר
ושוקעת ביום ארבע, וזו
פני צפון. חמה יוצאה
ביום קצר ושוקעת ביום
קצר, וזו פני דרום.
בתקופת ניסן ובתקופת
תשרי חמה יוצאה בחצי
מזרח ושוקעת בחצי
מערב. שמינין מינה
כי מתקופת שבת עד
תקופת חמה, חמה מהלכת
ביום מקרן מזרחית
(צפונית) [דרומית] וכלפי
(מזרחית) [מערבית]
דרומית. ולעולם ארץ
הלבנה החדשה נראת
אלא אחר שקיעת החמה,
וכשעולה כלפי דרום
אחר החמה צפונה.
וזה היא דתה לצפונה
דבריו קיימין. מתקופת
חמה עד תקופת טבת,
חזרת החמה ונולה
במזרח (דרומית)
[מזרחית צפונית] כלפי

גירי קא משדייא. החמה הזאת חלשים
שהיה בקשת נותן פגימת הקשת ללד פניו: כלן נימוס החמה
כלן נימוס הגשמים. בימות החמה כגון זיוס חרוך של תקופת חמה
חמה שוקעת לטוף מערב ללד כפון כדתיא בעירובין (דף טו.) חמה

גירי קא משדייא: כמה היה גבוה ולאין
היה נוטה כו': תנא חרא לצפונה דבריו
קיימין לדורמה לא אמר כלום והתניא
איפכא לדורמה דבריו קיימין לצפונה לא
אמר כלום לא קשיא כאן בימות החמה כאן
בימות הגשמים ת"ר ^(א) אחד אומר גבוה ב'
מרדעות ואחד אומר ג' עדותן קיימת אחד
אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן במילה אבל
מצטרפין לעדות אחרת ת"ר ^(ב) ראיונהו במים
ראיונהו בעששית ראיונהו בעבים אין מעידין
עליו חציו במים חציו בעבים חציו בעששית
אין מעידין עליו השתא כולו אמרת לא חציו
מבעיא אלא ה"ק חציו ברקיע חציו ברקיע
חציו בעבים חציו ברקיע חציו בעששית
חציו ברקיע אין מעידין ת"ר ^(ג) ראיונהו ושוב
לא ראיונהו אין מעידין עליו כל הכי חזו
לה ואולי אמר אביי ה"ק ראיונהו מאליו
ושבנו לראותו מרדעתו ולא ראיונהו אין
מעידין עליו מאי טעמא אימור ^(ד) כוביתא
דעיבא בעלמא הוא דחוי: מתני' ראש
ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו
מקודש מקודש בין שנראה בזמנו בין שלא
נראה בזמנו מקדשין אותו ^(ה) ר"א בר' צדוק
אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין
אותו שכבר קידשוהו שמים: גמ' ראש
ב"ד וכו': מנחגי מילי א"ר חייא בר גמרא
א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אמר קרא וידבר
משה את מועדי ה' מכאן שראש ב"ד אומר
מקודש: וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש:
מגלן אמר רב פפא אמר קרא ^(ו) אשר תקראו
אותם קרי ביה אתם ר"ג בר יצחק אמר
אלה הם מועדי הם יאמרו מועדי מקודש
מקודש תרי זימני למה לי דכתיב מקראי
קודש: ר"א בר' צדוק אומר אם לא נראה
בזמנו אין מקדשין אותו: תניא ^(ז) פלימו אומר
בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין
אותו ר"א ^(ח) [בר"ש] אומר בין כך ובין כך אין

מקדשין אותו שנאמר ^(א) וקדשתם את שנת החמישים [א] שנים אתה מקדש ואי
אתה מקדש חדשים א"ר יהודה אמר שמואל הלכה בר' אלעזר בר' צדוק
אמר אביי אף אנן נמי תנינא ^(ב) וראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו העדים
ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש
לא מעובר איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וראוהו בית דין וכל ישראל
איפרסמא ולא ליעברוהו קמ"ל: מתני' דמות צורות לבנה היו לו לרבן
גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר
הכוה ראית או כזה: גמ' ^(ג) ומי שרי והכתיב ^(ד) לא תעשון אתי ולא
תעשון כדמות שמשיי אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר
לעשות כמותן כדתינא ^(ה) תלמי יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית
אולם חצר כנגד עזרה שלחן כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אבל עושה
של

לרין חיוק: מעובר אין. דמשמע משחשיכה נתעצר: אכל מקודש לא. קמני הרי זה מתקדש למחר: מעובר איצטריכא ליה. כלומר לעולם
למחר צע קידוש והאי דלא תנייה משום דאיצטריכא לאשמעינן מעובר: והואיל וזמנו לאוהו. סד"ל לא ליעברוהו ואי תנא הרי זה מתקדש
למחר הוה אמינא לעולם מיומא קמא מתקנין מועדותיה: מתני' דמות צורות לבנה: לא תעשון אפי. זורות העומדים אפי:
של

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה כד.

גירי קא משדייא. כלכנה אין לחוש אם רואה פגימת הקשת דאין
קשת אלא זיוס ולא כלכנה כשרגא צעיהרא ולא אמרי
עודיה גירי קא משדייא: תנא חרא לצפונה דבריו קיימין. קשה
לי דדריש ר' יוחנן לעיל (דף כג.) עושה שלום במרומיו מעולם לא ראתה

חמה פגימתה של לבנה וכשכלכנה לפני
החמה ופגימת הלבנה בחידושה לעולם
כלפי מזרח וכו' רואה החמה פגימותיה
ור' אליהו דר שלמה מגורגו"ש
הראוי דצני גלגלים [הס] חמה
ולכנה ויכולה להיות ראית הלבנה
לפני החמה וחמה אינה רואה
פגימותיה שגלגל הלבנה למטה
מגלגל החמה שהוא למעלה ממנו
ולחכמי המולות זה פשוט:

אבר מצטרפין לעדות. למ"ד
(שנועט דף מו.) כ"ב כתי
עדים המכחשות זו את זו וזו צאה
צפני ענמה ומעידה וזו צאה צפני
ענמה ומעידה יחא דמצטרפין לעדות
ממון אכל למ"ד כהדי סהדי שקרי
למה לי הילך מצטרפין לטוס עדות
אפילו לעדות אחדות לכן דחק קבונת'
לפרש אחד מהן מצטרף עם אחר
שיאמר כמותו וצעדות של חדש זה
איירי והא דקמני לעדות אחרת היינו
כלומר דמצטרף עם אחרים דנעשה
עדות אחרת והכי מפרש לה כהדיא
בסוף פרק כל הנשבעין (שם דף מה.)
משום דהוה ליה חד ואין דבריו של
חד במקום שנים:

בדמות שמשיי. כהילל ואולם
מוקי לה ו"ג המשמין
לפני כדמות: אכסדרה תבנית
אולם. סמס אכסדרה אין זו כי אם
ג' מחילות ורביעית פרושה כמלואה
כדמשמע צ"ל לא יחפור (ב"ד דף כה.
ושם) דקמנא עולם דומה לאכסדרה
ורוח פנוית אינה מסובבת והא
דקמני אכסדרה תבנית אולם לפי
שהיה פתחו גדולה קרי ליה
אכסדרה אע"פ שלא היה כמלואה
דה"ל גיפופי ט"ו אמה מכאן וט"ו
אמה מכאן וכדמנן כדמות (פ"ד מ"ו)
ושמא לפי שהיה שם בית החליפות
וכותל מפסיק כמלואה צפנים:
שפודים

רבינו חננאל (המשך)
והריש ואשר לראות הלבנה
בשמים ולא ראה כלום. או
ראה חציה במים וחציה
ברקיע וכן בעבים וכן
בעששית, אין מעידין עליו
עד שיראו אותה ברקיעה)
ראיה (כמותה) [גמורה]
אבל אם נראה להם פתאום
ענין צורת הלבנה, וכיוצא
לראות ראית עיקר ולא
אין מעידין
עליו. מאי טעמא אמרין
כיכיתא בעלמא הוא דחוא.
כתיב וירבה משה את
מועדי ה', מיכן שראש
בית דין אומר מקודש.
אשר תקראו אותם, מיכן
שעונין אחריון מקודש.
דבענין תרי זימני מקודש
מקודש מניין, מדכתיב
מקראי קודש ולא כתיב
מקרא קדש. בין שנראה
בזמנו. לילי. ל בין שלא

נראה בזמנו, אלא לילי ל"א, מקדשין אותו. ר' אלעזר בר' צדוק אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו
שכבר קידשוהו שמים. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה בר' אלעזר בר' צדוק. [מתני' דמות צורות לבנה
היו לו לרבן גמליאל בר' ואקשינן ומי שרי. למעבר צורת לבנה, והכתיב לא תעשון אתי, לא תעשון כדמות
שמשיי. ופריק אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן, כגון בית, תבנית היכל. ואכסדרה,
תבנית אולם. וחצר, תבנית שלחן שבהיכל. ומנורה, תבנית מנורה בשבעה קנים. אבל עושה

עין משפט
נר מצוה

יב א ב מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:
יב א מ"י פ"ה מהל' קידוש החודש הלכה ה:

מוסף רש"י

אחד אומר גבוה ב'
מרדעות. גבי עדות החמה
מגלן שהיו צודקין אותם
ממה היתה גבוה מן
הקרקע למעלה עניו
נאמר כשיפילו של רקיע.
מרדעת, מגלגל הבקר
(שבוטות חזק) אם לא
נראה בזמנו, זיוס ל',
דמולדתו זיוס ל' הוה
למין חדש לבנה פשוט
אין יום ומלכה ומש"ל.
מקיס (סנהדרין י.) שכבר
קידשוהו שמים. ז"ל
שגלגלה מחמתו (שם).
פלימו אומר בזמנו
אין מקדשין אותו.
שאלו נעשות חיוק
לדבר שהרי בזמנו צא
(שם). הכוה ראית או
בזמנו. כ"י לנלקן אם
היו דבניהם מכוננים
(ע"ז מו.) בשעת מולד
לבנה אינה נראית כי
אם מעט וזוהי נכית
(מנחות כט.) שאפשר
לעשות כמותן. משם
כגון שממין של מטה,
שלא ואלוה וסיל ומערה,
אכל שממין של מעלה
שאי אפשר לעשות כמותן
משם אלא לזר דוגמתן
מותר (ע"ז מו.) בית
תבנית היכל. כהדיא
והיו ודמותו ושעורו מזה
פתחו, אכל אם נעמה
בתקנת מותר (שם וכע"ז
מנחות כח.) אכסדרה.
אין לה מחילה יבנית וכן
אולם (מנחות שם). תבנית
אולם. שהיה רחבו עשרים
ונבאו לרבעים כלאמיתין
שבמפתח קמיתא דערונין
(שם). אבל עושה.
המטרה (שם).